

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

29. juuli 2024*

Eelotsusetaotlus – Pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike staatus – Direktiiv 2003/109/EÜ – Artikli 11 lõike 1 punkt d – Võrdne kohtlemine – Sotsiaalkindlustuse, sotsiaalabi ja sotsiaalkaitse meetmed – Nõue, et riigis peab olema elatud kümme aastat, millest kaks viimast aastat katkematult – Kaudne diskrimineerimine

Liidetud kohtuasjades C-112/22 ja C-223/22,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Tribunale di Napoli (Napoli esimese astme kohus, Itaalia) 16. veebruari 2022. aasta ja 22. märtsi 2022. aasta otsustega esitatud eelotsusetaotlused, mis saabusid Euroopa Kohtusse vastavalt 17. veebruaril 2022 ja 29. märtsil 2022, kriminaalasjades järgmiste isikute suhtes:

CU (C-112/22),

ND (C-223/22),

menetluses osalesid:

Procura della Repubblica presso il Tribunale di Napoli (C-112/22 ja C-223/22),

Ministero dell'Economia e delle Finanze (C-112/22 ja C-223/22),

Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS) (C-223/22),

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president K. Lenaerts, asepresident L. Bay Larsen, kodade presidendid A. Arabadjiev, A. Prechal, K. Jürimäe, F. Biltgen ja N. Piçarra, kohtunikud S. Rodin, P. G. Xuereb, I. Jarukaitis (ettekandja), N. Wahl, I. Ziemele ja J. Passer,

kohtujurist: P. Pikamäe,

kohtusekretär: ametnik C. Di Bella,

arvestades kirjalikku menetlust ja 3. oktoobri 2023. aasta kohtuistungil esitatut,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- CU ja ND, esindaja: *avvocata* M. Costantino,
- Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistasid *avvocati dello Stato* S. Fiorentino ja P. Gentili,
- Euroopa Komisjon, esindajad: A. Katsimerou, B.-R. Killmann ja P. A. Messina,

olles 25. jaanuari 2024. aasta kohtuistungil ära kuulunud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

kohtuotsuse

- 1 Eelotsusetaotlused käsitlevad seda, kuidas tõlgendada ELTL artikleid 18 ja 45, Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklit 34, Euroopa Nõukogu raames 18. oktoobril 1961 Torinos allkirjastatud ja 3. mail 1996 Strasbourgis uuesti läbi vaadatud Euroopa sotsiaalharta (edaspidi „Euroopa sotsiaalharta“) artikleid 30 ja 31, nõukogu 25. novembri 2003. aasta direktiivi 2003/109/EÜ pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike staatuse kohta (ELT 2004, L 16, lk 44; ELT eriväljaanne 19/06, lk 272) artikli 11 lõike 1 punkti d, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2011. aasta määruse (EL) nr 492/2011 töötajate liikumisvabaduse kohta liidu piires (ELT 2011, L 141, lk 1) artikli 7 lõiget 2 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiivi 2011/95/EL, mis käsitleb nõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks, ning nõudeid pagulaste või täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaolisele seisundile ja antava kaitse sisule (ELT 2011, L 337, lk 9), artiklit 29.
- 2 Taotlused on esitatud kriminaalmenetlustes, mida kohtuasjas C-112/22 alustati CU suhtes ja kohtuasjas C-223/22 ND suhtes valeandmete esitamise tõttu „kodanikupalga“ saamise tingimuste kohta.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Direktiiv 2003/109

- 3 Direktiivi 2003/109 põhjendustes 2–4, 6 ja 12 on märgitud:

„(2) Oma erakorralisel istungil Tamperes 15. ja 16. oktoobril 1999 teatas Euroopa Ülemkogu, et kolmandate riikide kodanike õiguslikku seisundit tuleks lähendada liikmesriikide kodanike omale ning et isikule, kes on teatud kindlaksmääratud aja jooksul liikmesriigis seaduslikult elanud ja kellel on pikaajaline elamisloa, tuleks selles liikmesriigis anda kogum ühtseid õigusi, mis on võimalikult lähedased EL kodanike õigustele.

(3) Käesolev direktiiv austab põhiõigusi ning peab kinni põhimõtetest, mida tunnustab eelkõige inimõiguste ja põhivabaduste kaitse Euroopa konventsioo[n] ning [harta].

(4) Liikmesriigis pikaajaliselt elavate kolmandate riikide kodanike integratsioon edendab oluliselt majanduslikku ja sotsiaalset ühtekuuluvust, mis on asutamislepingus sätestatud põhieesmärk.

[...]

(6) Pikaajalise elaniku staatuse saamise põhikriteeriumiks peaks olema liikmesriigi territooriumil elamise kestus. Elamine peaks olema seaduslik ja pidev, et isik võiks näidata, et ta on riigiga püsivad sidemed loonud. Tuleks ette näha teatud paindlikkus, et saaks arvesse võtta olukordi, kus isik peab ajutiselt riigist lahkuma.

[...]

(12) Selleks et pikaajalised elanikud saaksid tõhusalt integreeruda ühiskonda, kus nad elavad, tuleb pikaajalisi elanikke kohelda võrdselt liikmesriigi kodanikega paljudes majanduslikes ja sotsiaalsetes küsimustes käesolevas direktiivis määratletud asjaomastel tingimustel.“

4 Direktiivi artikli 2 „Mõisted“ punktides a ja b on sätestatud:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) *kolmanda riigi kodanik* – isik, kes ei ole liidu kodanik asutamislepingu artikli 17 lõike 1 tähenduses;

b) *pikaajaline elanik* – mis tahes kolmanda riigi kodanik, kellel on artiklites 4–7 sätestatud pikaajalise elaniku staatus“.

5 Direktiivi artikli 4 „Elamise kestus“ lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid annavad pikaajalise elaniku staatuse kolmanda riigi kodanikele, kes on nende territooriumil elanud seaduslikult ja pidevalt viie aasta jooksul vahetult enne asjaomase taotluse esitamist.“

6 Direktiivi 2003/109 artiklis 5 nähakse ette pikaajalise elaniku staatuse saamise tingimused. Vastavalt selle artikli lõike 1 punktidele a ja b võivad liikmesriigid nõuda kolmandate riikide kodanikult selle tõendamist, et tal on iseenda ja tema ülalpeetavate pereliikmete jaoks esiteks stabiilne ja korrapärane sissetulek, millega ta suudab iseennast ja oma pereliikmeid asjaomase liikmesriigi sotsiaalsüsteemi abita ülal pidada, ning teiseks ravikindlustus, mis katab kõiki riske, mis asjaomase liikmesriigi enda kodanike puhul üldiselt on kaetud. Sama artikli 5 lõike 2 kohaselt võivad liikmesriigid kooskõlas oma riigisisese õigusega nõuda kolmandate riikide kodanikelt, et nad täidaksid integratsioonitingimusi.

7 Selle direktiivi artikli 7 lõike 1 kohaselt peab kolmanda riigi kodanik pikaajalise elaniku staatuse saamiseks esitama oma elukohaliikmesriigi pädevale asutusele taotluse, millele on lisatud liikmesriigi õiguses ette nähtud dokumentaalsed tõendid selle kohta, et ta täidab sama direktiivi artiklites 4 ja 5 sätestatud tingimused.

8 Sama direktiivi artikli 11 „Võrdne kohtlemine“ lõigetes 1, 2 ja 4 on ette nähtud:

„1. Pikaajalisi elanikke tuleb kohelda võrdselt kodanikega järgmistes valdkondades:

[...]

d) sotsiaalkindlustus, sotsiaalabi ja sotsiaalkaitse nagu see on määratletud siseriiklikus õiguses;

[...]

2. Seoses lõike 1 punktidega b, d, e, f ja g võib asjaomane liikmesriik piirduda võrdsel kohtlemisel nende juhtudega, kus pikaajalise elaniku või tema pereliikmete, kellele isik taotleb soodustusi, alaline või tavaline [elukoht] asub asjaomase liikmesriigi territooriumil.

[...]

4. Sotsiaalabi ja sotsiaalkaitse osas võivad liikmesriigid võrdsel kohtlemisel piirduda põhitoetustega.“

Määrus nr 492/2011

9 Määruse nr 492/2011 I peatüki „Tööhõive, võrdne kohtlemine ja töötajate pered“ 2. jakku „Tööhõive ja võrdne kohtlemine“ kuuluv artikkel 7 sätestab:

„1. Töötajat, kes on liikmesriigi kodanik, ei tohi teise liikmesriigi territooriumil tema kodakondsuse tõttu kohelda ükskõik milliste tööhõive- ja töötingimuste suhtes teisiti kui selle riigi kodanikest töötajaid, eelkõige seoses töötasu, vallandamise ja töötuks jäämise puhul tööle ennistamise või uue töökoha leidmisega.

2. Tal on samad sotsiaalsed ja maksusoodustused kui selle riigi kodanikest töötajatel.

[...]“.

Direktiiv 2011/95

10 Direktiivi 2011/95 artikli 29 „Sotsiaalhoolekanne“ lõikes 1 on ette nähtud:

„Liikmesriigid tagavad, et rahvusvahelise kaitse saajad saavad sellise kaitse andnud liikmesriigis vajalikku sotsiaalabi, nagu seda antakse kõnealuse liikmesriigi kodanikele.“

Itaalia õigus

11 28. jaanuari 2019. aasta dekreetseaduse nr 4 kiireloomuliste kodanikupalga- ja pensionimeetmete kohta (decreto-legge n. 4 „Disposizioni urgenti in materia di reddito di cittadinanza e di pensioni“; *GURI* nr 23, 28.1.2019), mis kinnitati seadusena 28. märtsi 2019. aasta seadusega nr 26 (legge n. 26; *GURI* nr 75, 29.3.2019) (edaspidi „dekreetseadus nr 4/2019“), artikli 1 lõikes 1 on sätestatud:

„Alates 2019. aasta aprillikuust kehtestatakse kodanikupalk [...] aktiivse tööpoliitika põhimeetmena, et tagada õigus tööle, võidelda vaesuse, ebavõrdsuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu ning edendada õigust

teabele, haridusele, väljaõppele ja kultuurile poliitika abil, mis on ette nähtud tõrjutuse ohus olevate inimeste majanduslikuks toetamiseks ja sotsiaalseks kaasamiseks ühiskonda ja töömaailma. [Kodanikupalk] on olemasolevate vahendite piires põhisissetuleku toetus.“

- 12 Dekreetseaduse artikkel 2 „Toetusesaajad“ määratleb kodanikupalga saamise tingimused. Need tingimused puudutavad ühelt poolt taotleja kodakondsust, elu- ja viibimiskohta ning teiselt poolt eelkõige taotleja leibkonna sissetulekut, vara ja omandis olevaid kestva kaupu. Esimeste tingimuste kohta on artikli 2 lõikes 1 ette nähtud:

„[Kodanikupalka] on õigus saada leibkondadel, kes vastavad taotluse esitamise hetkel ja kogu toetuse maksmise perioodi kestel kumulatiivselt järgmistele tingimustele:

- a) kodakondsuse ning elu- ja viibimiskoha nõuete osas peab toetust taotlev leibkonnaliige kumulatiivselt:
- 1) olema Itaalia või mõne [liidu liikmesriigi kodanik või tema pereliige, [...] kellel on Itaalias elamisõigus või alaline elamisõigus, või kolmanda riigi kodanik, kellel on pikaajalise elaniku [liidu] elamisluba;
  - 2) olema Itaalias elanud vähemalt kümme aastat, millest katkematult kaks viimast taotluse esitamise hetkele eelnenud aastat ning kogu toetuse maksmise aja.

[...]“.

- 13 Nimetatud dekreetseaduse artikli 3 „Majanduslik hüve“ lõikes 1 on sätestatud:

„Iga-aastase [kodanikupalga] majanduslik hüve koosneb kahest järgmisest osast:

- a) osa, mille eesmärk on täiendada peresissetulekut [...] kuni 6000 euro suuruse künniseni aastas, korrutatuna vastava ekvivalentskaala parameetriga [...];
- b) osa, mille eesmärk on täiendada üürikorteris elavate leibkondade sissetulekut ja mis võrdub üürilepingus ette nähtud aastase üüri summaga [...] kuni 3360 euronni aastas.“

- 14 Sama dekreetseaduse artikli 7 „Sanktsioonid“ lõikes 1 on ette nähtud:

„Võltsitud või valeandmeid sisaldavate avalduste või dokumentide esitamise või nõutavate andmete esitamata jätmise eest, mis on toime pandud artiklis 3 nimetatud toetuse alusetuks saamiseks, karistatakse kahe- kuni kuueaastase vangistusega, kui tegemist ei ole raskema süüteoga.“

Põhikohtuasjad ja eelotsuse küsimused

- 15 CU ja ND on kolmandate riikide kodanikud, kes on Itaalia pikaajalised elanikud. CU registreeriti seal elanikuna 29. märtsil 2012. ND aga registreeriti seal elanikuna 24. märtsil 2013.
- 16 Pubblico Ministero della Procura della Repubblica presso il Tribunale di Napoli (riigiprokuratuur Napoli esimese astme kohtu juures, Itaalia) süüdistab CUD ja NDD dekreetseaduse nr 4/2019 artikli 7 lõikes 1 nimetatud süüteo toimepanemises, kuna nad allkirjastasid vastavalt 27. augustil 2020 ja 9. oktoobril 2020 taotlused „kodanikupalga“ saamiseks, kinnitades neis taotlustes vääralt, et nad vastavad selle toetuse saamise tingimustele, sealhulgas mainitud dekreetseaduses ette nähtud vähemalt kümneaastase Itaalias elamise tingimusele. CU ja ND said sel viisil alusetult raha kogusummas vastavalt 3414,40 eurot ja 3186,66 eurot.

- 17 Tribunale di Napoli (Napoli esimese astme kohus, Itaalia), kes on eelotsusetaotlused esitanud kohus, kahtleb dekreetseaduse nr 4/2019 kooskõlas liidu õigusega, kuna see dekreetseadus nõuab kolmandate riikide kodanikelt selleks, et saada „kodanikupalka“, mis kujutab endast sotsiaalabina antavat toetust, mille eesmärk on tagada elatusmiinimum, et nad oleksid elanud Itaalias vähemalt kümme aastat, millest kaks viimast aastat katkematult. Nimetatud kohus leiab, et sedasi koheldakse selle dekreetseadusega niisuguseid kodanikke, sealhulgas neid, kellel on pikaajaline elamisluba, vähem soodsalt kui oma kodanikke.
- 18 Sellega seoses tõdeb eelotsusetaotlused esitanud kohus kõigepealt, et „kodanikupalk“ kujutab endast sotsiaalabina antavat toetust, mille eesmärk on tagada elatusmiinimum, mis kuulub ühte neist kolmest valdkonnast, mis on loetletud direktiivi 2003/109 artikli 11 lõike 1 punktis d, nimelt sotsiaalkindlustus, sotsiaalabi ja sotsiaalkaitse, nagu need on määratletud riigisisese õiguses. Samuti ei ole selle direktiivi artikli 11 lõige 4 tema hinnangul käesoleval juhul asjakohane, kuna Itaalia riik ei ole põhikohtuasjades kõne all olevaid riigisiseseid õigusnorme vastu võttes piirdunud võrdsel kohtlemisel põhitoetustega. Lisaks, isegi kui selline piirang oleks nende õigusnormidega ette nähtud, ei oleks see kooskõlas direktiiviga 2003/109, kuna dekreetseaduse nr 4/2019 artikli 1 lõike 1 viimase lause kohaselt on „kodanikupalk“ olemasolevate vahendite piires põhisissetuleku toetus.
- 19 Eelotsusetaotlused esitanud kohus tuletab meelde, et 24. aprilli 2012. aasta kohtuotsuses Kamberaj (C-571/10, EU:C:2012:233) otsustas Euroopa Kohus, et direktiivi 2003/109 artikli 11 lõike 1 punkti d tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisiseseid õigusnormid, mis näevad ette, et kolmanda riigi kodanikku, kellel on selle direktiivi sätete kohaselt antud pikaajalise elaniku staatus, koheldakse eluasemetoetuse andmisel selle riigi kodanikest erinevalt. Ta viitab ka 27. märtsi 1985. aasta kohtuotsusele Hoeckx (249/83, EU:C:1985:139) ning 27. märtsi 1985. aasta kohtuotsusele Scrivner ja Cole (122/84, EU:C:1985:145), mis käsitlevad „kodanikupalgaga“ võrreldavat sotsiaalabi meedet. Nendes kohtuotsustes leidis Euroopa Kohus, et määruse nr 492/2011 alusel tuleb sellist meedet kohaldada nii selle riigi kodanikest töötajate kui ka teistest liikmesriikidest pärit töötajate suhtes.
- 20 Seevastu ei ole Euroopa Kohus seni võtnud seisukohta küsimuses, kas liidu õigusega on kooskõlas liikmesriigi õigusnorm, mis näeb ette „kodanikupalga“ andmise üksnes taotlejatele, kelle puhul on täidetud selline riigis elamise tingimus, nagu on kõne all põhikohtuasjades. Kuna aga dekreetseaduse nr 4/2019 artikli 2 lõike 1 punkti a alapunktis 2 ette nähtud tingimuse võimalik õigusvastasus tooks kaasa vaidlusaluse süüteo koosseisutunnuse kadumise, on vastus sellele küsimusele vajalik põhikohtuasjades otsuse tegemiseks.
- 21 Neil asjaoludel otsustas Tribunale di Napoli (Napoli esimese astme kohus) menetlused peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused, mis on liidetud kohtuasjades C-112/22 ja C-223/22 sõnastatud identselt:
- „1. Kas niisugune riigisisene õigusnorm nagu [dekreetseaduse nr 4/2019] artikli 7 lõige 1 koostoimes artikli 2 lõike 1 punktiga a on osas, milles see seab kodanikupalga saamise sõltuvusse tingimusest, et Itaalias oleks elatud vähemalt kümme aastat (millest katkematult kaks viimast taotluse esitamise hetkele eelnenud aastat ning kogu toetuse maksmise aja vältel), koheldes seeläbi Itaalia kodanikke, elamisõiguse või alalise elamisõigusega [liidu] kodanikke või pikaajalistest elanikest [kolmandate riikide kodanikke], kes on [Itaalias] elanud kas alla kümne aasta või küll kümme aastat, kuid neist viimased kaks aastat katkestustega, vähem soodsalt kui samade kategooriate elanikke, kes on Itaalias elanud kümme aastat, millest kaks viimast aastat katkematult, vastuolus liidu õigusega ja eelkõige [ELTL

artiklitega 18 ja 45], [määruse nr 492/2011] artikli 7 lõikega 2, direktiivi [2003/109] artikli 11 lõike 1 punktiga d, direktiivi [2011/95] artikliga 29, [harta] artikliga 34 ning [Euroopa sotsiaalharta] artiklitega 30 ja 31?

Kui esimesele küsimusele vastatakse jaatavalt:

2. Kas niisugune riigisisene õigusnorm nagu [dekreetseaduse nr 4/2019] artikli 7 lõige 1 koostoimes [selle seaduse] artikli 2 lõike 1 punktiga a on osas, milles selle alusel koheldakse erinevalt selliseid pikaajalisi elanikke, kes võivad saada liidu liikmesriigis alalise elamisõiguse, olles elanud vastuvõttvas liikmesriigis viis aastat, ja selliseid pikaajalisi elanikke, kes on [Itaalias] elanud kümme aastat, millest kaks viimast aastat katkematult, vastuolus liidu õigusega ja eelkõige [ELTL] artikliga 18, [ELTL] artikliga 45, [määruse nr 492/2011] artikli 7 lõikega 2, direktiivi [2003/109] artikli 11 lõike 1 punktiga d, direktiivi [2011/95] artikliga 29, [harta] artikliga 34 ning [Euroopa sotsiaalharta] artiklitega 30 ja 31?
3. Kas niisugune riigisisene õigusnorm nagu [dekreetseaduse nr 4/2019] artikli 7 lõige 1 koostoimes [selle seaduse] artikli 2 lõike 1 punktiga a, mis kehtestab Itaalia, [liidu] ja [kolmandate riikide kodanikele] kodanikupalga saamiseks nõude, et nad oleksid Itaalias elanud kümme aastat (millest kaks viimast aastat katkematult), on vastuolus liidu õigusega ja eelkõige [ELTL artiklitega 18 ja 45], [määruse nr 492/2011] artikli 7 lõikega 2, direktiivi [2003/109] artikli 11 lõike 1 punktiga d ning direktiivi [2011/95] artikliga 29?
4. Kas niisugune riigisisene õigusnorm nagu [dekreetseaduse nr 4/2019] artikli 7 lõige 1 koostoimes [selle seaduse] artikli 2 lõike 1 punktiga a on osas, milles see kohustab Itaalia, [liidu] ja [kolmandate riikide] kodanikke kodanikupalga saamiseks kinnitama, et nad on Itaalias elanud kümme aastat, millest kaks viimast aastat katkematult, kusjuures valeandmete esitamise eest on ette nähtud rasked kriminaalõiguslikud tagajärjed, vastuolus liidu õigusega ja eelkõige [ELTL artiklitega 18 ja 45], [määruse nr 492/2011] artikli 7 lõikega 2, direktiivi [2003/109] artikli 11 lõike 1 punktiga d, direktiivi [2011/95] artikliga 29, [harta] artikliga 34 ning [Euroopa sotsiaalharta] artiklitega 30 ja 31?“

Menetlus Euroopa Kohtus

- 22 Euroopa Kohtu presidendi 3. mai 2022. aasta otsusega liideti kohtuasjad C-112/22 ja C-223/22 menetluse kirjaliku ja suulise osa ning kohtuotsuse huvides.
- 23 Euroopa Kohus küsis 8. mail 2023 eelotsusetaotlused esitanud kohtult kodukorra artikli 101 lõike 1 alusel selgitusi, paludes tal näidata ära põhikohtuasjades osalevate isikute õiguslik seisund ja liidu õiguse konkreetsed sätted, mis on nende isikute suhtes kohaldatavad ja mille tõlgendamine näib sellele kohtule tema menetluses olevate kohtuasjade lahendamiseks vajalik. Eelotsusetaotlused esitanud kohus vastas sellele taotlusele 9. juunil 2023 kohtuasjas C-223/22 ja 13. juunil 2023 kohtuasjas C-112/22, märkides, et põhikohtuasjades kõne all olevad isikud on kolmandate riikide kodanikud, kes on Itaalia pikaajalised elanikud. Lisaks täpsustas see kohus kohtuasjas C-112/22 antud vastuses, et säte, mille tõlgendamine on põhikohtuasja jaoks tarvilik, on direktiivi 2003/109 artikli 11 lõike 1 punkt d.
- 24 Vastavalt Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 16 kolmandale lõigule taotles Itaalia Vabariik, et käesolevad kohtuasjad lahendataks suurkojas, millega Euroopa Kohus nõustus 10. juulil 2023.

Euroopa Kohtu pädevus

- 25 Itaalia valitsus väidab oma kirjalikes seisukohtades, et Euroopa Kohus ei ole pädev esitatud küsimustele vastama, kuna põhikohtuasjades kohaldatavad liikmesriigi õigusnormid puudutavad toetust, mis on ette nähtud riigisisese õigusaktiga, mis on antud liikmesriikide ainupädevust teostades. Põhikohtuasjades kõne all olev „kodanikupalk“ ei ole sotsiaalkaitse või sotsiaalabi meede, mille eesmärk on lihtsalt tagada puudutatud isikutele teatav sissetulek, vaid see on keerukas meede, mille eesmärk on eelkõige soodustada asjaomaste isikute sotsiaalset kaasatust ja tööturule naasmist.
- 26 Sellega seoses tuleb tõdeda, et eelotsusetaotlused puudutavad liidu õiguse ja eeskätt direktiivi 2003/109 artikli 11 lõike 1 punkti d tõlgendamist, see aga kuulub ilmselgelt Euroopa Kohtu pädevusse (vt selle kohta 22. märtsi 2022. aasta kohtuotsus Prokurator Generalny (kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegium – ametisse nimetamine), C-508/19, EU:C:2022:201, punkt 57 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 27 Lisaks, osas, milles Itaalia valitsus soovib oma argumentiga vastu vaielda sellele, et põhikohtuasjades kõne all olev „kodanikupalk“ kuulub direktiivi 2003/109 artikli 11 lõike 1 punkti d kohaldamisalasse, tuleb tõdeda, et – nagu Itaalia valitsus Euroopa Kohtu istungil ise märkis – see argument ei saa seada kahtluse alla Euroopa Kohtu pädevust vastata esitatud küsimustele, vaid seda tuleb hinnata nende küsimuste sisulisel läbivaatamisel (vt selle kohta 24. aprilli 2012. aasta kohtuotsus Kamberaj, C-571/10, EU:C:2012:233, punkt 76).
- 28 Samas tuleb tõdeda, et eelotsusetaotlused esitanud kohus mainib oma küsimustes samuti Euroopa sotsiaalharta artikleid 30 ja 31. Kuigi selgitustest põhiõiguste harta kohta (ELT 2007, C 303, lk 17) selgub, et harta artikli 34 lõige 3 on ajendatud parandatud Euroopa sotsiaalharta artiklitest 30 ja 31, ei ole Euroopa Kohus väljakujunenud kohtupraktika kohaselt pädev nimetatud sotsiaalharta tõlgendamata (vt selle kohta 6. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus Consorzio Italian Management ja Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, punkt 70 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 29 Sellest järeldub, et Euroopa Kohus on pädev eelotsusetaotlustele vastama, välja arvatud osas, milles need puudutavad Euroopa sotsiaalharta sätteid.

Eelotsuse küsimuste analüüs

- 30 Kõigepealt tuleb märkida, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ELTL artiklis 267 sätestatud liikmesriigi kohtute ja Euroopa Kohtu vahelises koostöömenetluses Euroopa Kohtu ülesanne anda liikmesriigi kohtule tarvilik vastus, mis võimaldaks viimasel poolelioleva kohtuasja lahendada. Seda arvestades tuleb Euroopa Kohtul talle esitatud küsimused vajaduse korral ümber sõnastada, tuletades eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud teabest ja eelkõige eelotsusetaotluse põhjendustest need liidu õiguse aspektid, mida on vaidluse eset silmas pidades vaja tõlgendada (vt selle kohta 29. veebruari 2024. aasta kohtuotsus Eesti Vabariik (Põllumajanduse Registreite ja Informatsiooni Amet), C-437/22, EU:C:2024:176, punkt 41 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 31 Sellega seoses tuleb märkida, et eelotsusetaotlused viitavad mitmele isikute kategooriale, kes võivad eelotsusetaotlused esitanud kohtu hinnangul olla põhikohtuasjades kõne all olevate riigisiseste õigusnormide tõttu vähem soodsas olukorras, nimelt pikaajalistest elanikest

kolmandate riikide kodanikud, teatavad sama liikmesriigi kodanikud, liidu kodanikud ja rahvusvahelise kaitse saanud kolmandate riikide kodanikud. Nendes taotlustes ei ole siiski täpsustatud, millisesse neist kategooriatest põhikohtuasjades kõne all olevad isikud kuuluvad.

- 32 Sellegipoolest, nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 23, selgitas see kohus vastustes Euroopa Kohtu selgituste taotlusele, et põhikohtuasjades kõne all olevad isikud on Itaalia pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanikud. Lisaks täpsustas ta kohtuasjas C-112/22, et säte, mille tõlgendamine on põhikohtuasja jaoks tarvilik, on direktiivi 2003/109 artikli 11 lõike 1 punkt d. Nimelt on selle isikute kategooria suhtes kohaldatav see säte, arvestades harta artiklit 34, ning mitte ETLT artiklid 18 ja 45, määruse nr 492/2011 artikli 7 lõige 2 ega direktiivi 2011/95 artikkel 29, mida on samuti eelotsuse küsimustes mainitud. Seega tuleb viimati nimetatud sätted kõrvale jätta, kuna neil puudub seos põhikohtuasjades lahendatavate vaidlustega.
- 33 Eeltoodud arvestades tuleb seega asuda seisukohale, et oma küsimustega, mida tuleb analüüsida koos, soovib eelotsusetaotlused esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2003/109 artikli 11 lõike 1 punkti d tuleb harta artiklit 34 arvestades tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis seavad pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike suhtes sotsiaalkindlustuse, sotsiaalabi või sotsiaalkaitse meetme kohaldamise tingimuseks – mis kehtib ka selle liikmesriigi kodanike suhtes –, et nad oleksid elanud selles liikmesriigis vähemalt kümme aastat, millest kaks viimast aastat katkematult, ning mis näeb ette kriminaalkaristuse riigis elamise tingimuse kohta valeandmete esitamise eest.
- 34 Direktiivi 2003/109 artikli 11 lõike 1 punkti d kohaselt tuleb pikaajalisi elanikke kohelda riigisisestes õigusaktides määratletud sotsiaalkindlustuse, sotsiaalabi ja sotsiaalkaitse valdkonnas võrdselt kodanikega.
- 35 Esiteks, osas, milles Itaalia valitsus vaidleb vastu sellele, et põhikohtuasjades kõne all olev „kodanikupalk“ kuulub selle sätte kohaldamisalasse, tuleb meenutada, et kui liidu õigusnorm viitab nii nagu direktiivi 2003/109 artikli 11 lõike 1 punkt d sõnaselgelt riigisisesele õigusele, ei ole Euroopa Kohus pädev andma asjasse puutuvatele mõistetele autonoomset ja ühetaolist määratlust liidu õiguse alusel. Selline viide väljendab nimelt liidu seadusandja tahet austada erinevusi, mis liikmesriikide vahel esinevad kõnealuste mõistete täpses määratluses ja sisus. Samas ei tähenda mõistete „sotsiaalkindlustus“, „sotsiaalabi“ ja „sotsiaalkaitse“ autonoomse ja ühetaolise määratluse puudumine liidu õiguses ning selles sättes tehtud viide riigisisesele õigusele seda, et liikmesriigid võiksid osutatud sättes ette nähtud võrdse kohtlemise põhimõtte kohaldamisel kahjustada direktiivi 2003/109 soovitatavat toimet (24. aprilli 2012. aasta kohtuotsus Kamberaj, C-571/10, EU:C:2012:233, punktid 77 ja 78, ning 28. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus ASGI jt, C-462/20, EU:C:2021:894, punkt 31).
- 36 Lisaks on harta artikli 51 lõike 1 kohaselt harta sätted liikmesriikidele ette nähtud üksnes liidu õiguse kohaldamise korral. Samuti nähtub direktiivi 2003/109 põhjendusest 3, et see direktiiv austab põhiõigusi ja peab kinni muu hulgas hartaga tunnustatud põhimõtetest.
- 37 Järelikult peavad liikmesriigid nende riigisiseses õiguses määratletud ja direktiivi 2003/109 artikli 11 lõike 1 punktis d ette nähtud võrdse kohtlemise põhimõttele alluvate sotsiaalkindlustuse, sotsiaalabi ja sotsiaalkaitse meetmete kindlaksmääramisel austama õigusi ja pidama kinni põhimõtetest, mis on ette nähtud hartas, eelkõige selle artiklis 34. Harta artikli 34 lõike 3 kohaselt „tunnustab ja austab“ liit – ja seega ka liikmesriigid liidu õiguse kohaldamise korral – sotsiaalse tõrjutuse ja vaesuse vastu võitlemiseks „õigust sotsiaalabile ja

eluasemetoetusele, et tagada liidu õiguse ning siseriiklike õigusaktide ja tavadega ettenähtud eeskirjade kohaselt rahuldav elu kõigile neile, kellel puuduvad piisavad elatusvahendid“ (24. aprilli 2012. aasta kohtuotsus Kamberaj, C-571/10, EU:C:2012:233, punkt 80).

- 38 Kuna nii harta artikkel 34 kui ka direktiivi 2003/109 artikli 11 lõike 1 punkt d viitavad riigisisesele õigusele, peab eelotsusetaotlused esitanud kohus kindlaks tegema, kas põhikohtuasjades kõne all olev „kodanikupalk“ kujutab endast sotsiaaltoetust, mis kuulub selles direktiivis nimetatud toetuste hulka (vt selle kohta 24. aprilli 2012. aasta kohtuotsus Kamberaj, C-571/10, EU:C:2012:233, punkt 81, ning 28. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus ASGI jt, C-462/20, EU:C:2021:894, punkt 32).
- 39 Nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 18, tõdeb eelotsusetaotlused esitanud kohus oma eelotsusetaotlustes, et „kodanikupalk“ kujutab endast sotsiaalabina antavat toetust, mille eesmärk on tagada elatusmiinimum, mis kuulub ühte direktiivi 2003/109 artikli 11 lõike 1 punktis d nimetatud kolmest valdkonnast: sotsiaalkindlustus, sotsiaalabi ja sotsiaalkaitse, nagu need on määratletud riigisiseses õiguses.
- 40 Tõsi, Itaalia valitsus ei nõustu eelotsusetaotlused esitanud kohtu sellise järeldusega. Tuleb aga meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt peab Euroopa Kohus liidu ja liikmesriigi kohtute pädevuse jaotuse raames võtma eelotsuse küsimuste faktilist ja õiguslikku konteksti arvesse nii, nagu seda on kirjeldatud eelotsusetaotluses. Seega, olenemata sellest, kuidas liikmesriigi valitsus kritiseerib eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt riigisisesele õigusele antud tõlgendust, tuleb eelotsuse küsimusi analüüsida sellest tõlgendusest lähtudes ning Euroopa Kohtu ülesanne ei ole selle paikapidavust kontrollida (vt selle kohta 21. juuni 2016. aasta kohtuotsus New Valmar, C-15/15, EU:C:2016:464, punkt 25, ja 21. detsembri 2023. aasta kohtuotsus Cofidis, C-340/22, EU:C:2023:1019, punkt 31).
- 41 Käesolevates kohtuasjades peab Euroopa Kohus seega lähtuma eeldusest, et põhikohtuasjades kõne all olev „kodanikupalk“ kujutab endast meetet, mis on hõlmatud direktiivi 2003/109 artikli 11 lõike 1 punktiga d, arvestades harta artiklit 34.
- 42 Lisaks, kuigi direktiivi 2003/109 artikli 11 lõike 4 kohaselt võivad liikmesriigid sotsiaalabi ja sotsiaalkaitse valdkonnas piirduda võrdsel kohtlemisel põhitoetustega, tõdeb eelotsusetaotlused esitanud kohus eelotsusetaotlustes, et see kitsalt tõlgendatav säte ei ole käesoleval juhul kohaldatav. Ühelt poolt ei ole Itaalia asutused, kes on pädevad seda direktiivi rakendama, selgelt väljendanud, et nad kavatsevad tugineda selles sättes ette nähtud erandile. Teiselt poolt kujutab „kodanikupalk“ endast just sellist „põhitoetust“ nimetatud sätte tähenduses. See mõiste tähistab toetusi, mis aitavad isikul rahuldada selliseid esmavajadusi nagu toit, eluase ja tervis (vt selle kohta 24. aprilli 2012. aasta kohtuotsus Kamberaj, C-571/10, EU:C:2012:233, punktid 86–92).
- 43 Teiseks tuleb meenutada, et direktiiviga 2003/109 kehtestatud süsteemis on selgelt märgitud, et selle direktiivi alusel antava pikaajalise elaniku staatuse saamise suhtes kehtivad erikord ja lisaks sellele kohustus, et täidetud peavad olema direktiivi II peatükis sätestatud tingimused.
- 44 Direktiivi 2003/109 artikli 4 lõikes 1 on sätestatud, et liikmesriigid annavad pikaajalise elaniku staatuse kolmanda riigi kodanikele, kes on nende territooriumil elanud seaduslikult ja pidevalt viie aasta jooksul vahetult enne asjaomase taotluse esitamist. Direktiivi artikli 5 kohaselt on pikaajalise elaniku staatuse saamise eelduseks, et seda staatust taotleb kolmanda riigi kodanik tõendab, et tal on piisavad elatusvahendid ja ravikindlustus. Viimaks on sama direktiivi artiklis 7 sätestatud pikaajalise elaniku staatuse saamiseks vajalikud menetlusnõuded.

- 45 Lisaks nähtub direktiivi 2003/109 põhjendustest 2, 4, 6 ja 12, et direktiivi eesmärk on tagada liikmesriikides pikaajaliselt ja seaduslikult elavate kolmandate riikide kodanike integratsioon ning selleks lähendada kolmandate riikide kodanike õigusi liidu kodanike õigustele, eelkõige kehtestades viimastega võrdse kohtlemise paljudes majanduslikes ja sotsiaalsetes küsimustes. Seega annab pikaajalise elaniku staatus selle saanud isikule õiguse võrdsele kohtlemisele mainitud direktiivi artiklis 11 viidatud valdkondades selles artiklis sätestatud tingimustel (25. novembri 2020. aasta kohtuotsus Istituto nazionale della previdenza sociale (pikaajaliste elanike perehüvitised), C-303/19, EU:C:2020:958, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 46 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 35 märkis, vastab selline staatus kolmandate riikide kodanike kõige kõrgemale integratsioonitasemele ning õigustab neile vastuvõtva liikmesriigi kodanikega võrdse kohtlemise tagamist eelkõige sotsiaalkindlustuse, sotsiaalabi ja sotsiaalkaitse valdkonnas.
- 47 Mis kolmandaks puudutab küsimust, kas dekreetseaduse nr 4/2019 artikli 2 lõike 1 punkti a alapunktis 2 nõutud tingimus, et isik peab „kodanikupalga“ saamiseks olema elanud Itaalias vähemalt kümme aastat, millest kaks viimast aastat katkematult, on koosõlas direktiivi 2003/109 artikli 11 lõike 1 punktiga d, arvestades harta artiklit 34, siis rõhutab eelotsusetaotlused esitanud kohus, et seda riigis elamise tingimust kohaldatakse ühtemoodi nii pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike kui ka Itaalia kodanike suhtes. See kohus märgib siiski sisuliselt, et niisugune tingimus seab pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanikud vähem soodsasse olukorda võrreldes Itaalia kodanikega, kes elavad Itaalias ja kes ei ole selle liikmesriigi territooriumilt lahkunud, et elada pikema aja jooksul välismaal.
- 48 Nagu aga sisuliselt märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 50, keelab direktiivi 2003/109 artiklis 11 mainitud võrdse kohtlemise põhimõtte mitte ainult ilmselge diskrimineerimise kodakondsuse alusel, vaid ka igasuguse varjatud diskrimineerimise, mis mõne muu tunnuse järgi vahet tehes toob faktiliselt kaasa samasuguse tagajärje.
- 49 Seetõttu tuleb esimesena kontrollida, kas tingimus, et riigis oleks elatud vähemalt kümme aastat, millest kaks viimast aastat katkematult, toob kaasa erineva kohtlemise, mis kujutab endast pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike kaudset diskrimineerimist võrreldes asjasse puutuva liikmesriigi kodanikega.
- 50 Sellega seoses tuleb märkida, et tingimus, et riigis oleks elatud vähemalt kümme aastat, millest kaks viimast katkematult, mõjutab peamiselt mittekodanikke, kelle hulka kuuluvad ka kolmandate riikide kodanikud.
- 51 Eelotsusetaotlused esitanud kohus märgib lisaks, et tingimus, et riigis oleks elatud vähemalt kümme aastat, millest kaks viimast aastat katkematult, mõjutab ka nende Itaalia kodanike huve, kes pöörduvad pärast teises liikmesriigis elamist Itaaliasse tagasi. Siiski ei ole oluline, et põhikohtuasjades kõne all olev meede võib olenevalt asjaoludest seada vähem soodsasse olukorda nii oma riigi kodanikud, kes ei suuda seda tingimust täita, kui ka pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanikud. Meedet võib nimelt pidada kaudselt diskrimineerivaks ka ilma, et oleks vaja, et see soodustaks kõiki liikmesriigi kodanikke või seaks vähem soodsasse olukorda üksnes pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanikud, mitte aga selle riigi kodanikud (vt analoogia alusel 20. juuni 2013. aasta kohtuotsus Giersch jt, C-20/12, EU:C:2013:411, punkt 45).

- 52 Järelikult kujutab pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike ja liikmesriigi kodanike vaheline erinev kohtlemine, mis tuleneb asjaolust, et riigisisised õigusnormid näevad ette tingimuse, et riigis oleks elatud vähemalt kümme aastat, millest kaks viimast aastat katkematult, endast kaudset diskrimineerimist.
- 53 Teisena tuleb märkida, et niisugune diskrimineerimine on põhimõtteliselt keelatud, välja arvatud juhul, kui see on objektiivselt põhjendatud. Selleks, et olla põhjendatud, peab see aga olema taotletava õiguspärase eesmärgi saavutamiseks sobiv ega tohi minna kaugemale sellest, mis on eesmärgi saavutamiseks vajalik.
- 54 Sellega seoses märgib Itaalia valitsus oma kirjalikes seisukohtades, et kuna „kodanikupalk“ on majanduslik hüve, mille andmine sõltub sellest, kas asjaomase leibkonna täiskasvanud liikmed osalevad spetsiaalsete lepingute alusel individuaalses tööturule sisenemise ja sotsiaalse kaasamise mentorlusprogrammis, hõlmab selle hüve andmine halduslikult väga keerulist sotsiaalse ja kutsealase integratsiooni protsessi. Selle valitsuse sõnul on liikmesriigi seadusandja seega nõuetekohaselt piiranud selle meetme kättesaadavuse üksnes selliste kolmandate riikide kodanikega, kes elavad alaliselt Itaalias ja on seal hästi integreerunud.
- 55 Tuleb siiski märkida, et direktiivi 2003/109 artikli 11 lõige 2 näeb ammendavalt ette olukorrad, kus liikmesriigid võivad riigis elamise osas kalduda kõrvale pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike võrdsest kohtlemisest liikmesriigi kodanikega. Väljaspool neid olukordi kujutab nende kahe kodanike kategooria erinev kohtlemine endast seega iseenesest selle direktiivi artikli 11 lõike 1 punkti d rikkumist (vt selle kohta 25. novembri 2020. aasta kohtuotsus Istituto nazionale della previdenza sociale (pikaajaliste elanike perehüvitised), C-303/19, EU:C:2020:958, punkt 23).
- 56 Täpsemalt ei saa pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike ja asjasse puutuva liikmesriigi kodanike vahelist erinevat kohtlemist õigustada asjaoluga, et nad on erinevas olukorras selle tõttu, kuidas nad on selle liikmesriigiga seotud. Niisugune põhjendus oleks vastuolus direktiivi 2003/109 artikli 11 lõike 1 punktiga d, mis näeb ette nende võrdse kohtlemise sotsiaalkindlustuse, sotsiaalabi ja sotsiaalkaitse valdkonnas (25. novembri 2020. aasta kohtuotsus Istituto nazionale della previdenza sociale (pikaajaliste elanike perehüvitised), C-303/19, EU:C:2020:958, punkt 34).
- 57 Nimelt, nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 44, on direktiivi 2003/109 artikli 4 lõikes 1 ette nähtud tingimus, et selleks, et kolmanda riigi kodanik võiks saada liikmesriigilt pikaajalise elaniku staatuse, peab ta olema selle liikmesriigi territooriumil elanud seaduslikult ja pidevalt viie aasta jooksul. Sellest sättest koostoimes sama direktiivi põhjendusega 6 nähtub, et liidu seadusandja leidis, et niisugune seaduslik ja pidev viieaastane elamisperiood annab tunnistust sellest, et isik „on riigiga püsivad sidemed loonud“ ning seda tuleb seega pidada piisavaks, et isikul oleks pärast pikaajalise elaniku staatuse saamist õigus selle liikmesriigi kodanikega võrdsele kohtlemisele muu hulgas sotsiaalkindlustuse, sotsiaalabi ja sotsiaalkaitse valdkonnas vastavalt direktiivi artikli 11 lõike 1 punktile d.
- 58 Järelikult ei saa liikmesriik, ilma et ta rikuks viimati mainitud sätet ja selle sätte eesmärki, milleks on, nagu nähtub selle direktiivi põhjendusest 12, tagada, et pikaajalise elaniku staatus võimaldaks isikutel „tõhusalt integreeruda ühiskonda, kus nad elavad“, ühepoolset pikendada elamisperioodi, mis on nõutav selleks, et niisugune pikaajaline elanik saaks kasutada direktiivi 2003/109 artikli 11 lõike 1 punktiga d tagatud õigust.

- 59 Sellest järeldub, et niisugune tingimus, nagu on kõne all põhikohtuasjades ja mis nõuab, et riigis oleks elatud vähemalt kümme aastat, millest kaks viimast aastat katkematult, on vastuolus direktiivi 2003/109 artikli 11 lõike 1 punktiga d.
- 60 Neljandaks ja viimaseks, mis puudutab küsimust, kas liidu õigusega ja eelkõige direktiiviga 2003/109 on kooskõlas riigisisene õigusnorm, mis näeb ette kriminaalkaristuse määramise sotsiaalkindlustus-, sotsiaalabi- või sotsiaalkaitsemeetme taotlejatele juhul, kui nad on esitanud valeandmeid sellise meetme kohaldamise tingimuste kohta, siis tuleb meenutada, et Euroopa Kohtu praktikast tuleneb, et liikmesriigi sätestatud karistus ei ole kooskõlas direktiivi 2003/109 sätetega, kui see on kehtestatud sellise kohustuse täitmise tagamiseks, mis ise ei ole nende sätetega kooskõlas (vt selle kohta 26. aprilli 2022. aasta kohtuotsus Landespolizeidirektion Steiermark (kontrolli maksimaalne kestus sisepiiridel), C-368/20 ja C-369/20, EU:C:2022:298, punkt 97 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 61 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimustele vastata, et direktiivi 2003/109 artikli 11 lõike 1 punkti d tuleb harta artiklit 34 arvestades tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis seavad pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike suhtes sotsiaalkindlustuse, sotsiaalabi või sotsiaalkaitse meetme kohaldamise tingimuseks – mis kehtib ka selle liikmesriigi kodanike suhtes –, et nad oleksid elanud selles liikmesriigis vähemalt kümme aastat, millest kaks viimast aastat katkematult, ning mis näeb ette kriminaalkaristuse riigis elamise tingimuse kohta valeandmete esitamise eest.

Kohtukulud

- 62 Kuna põhikohtuasjade poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotlused esitanud kohtus pooleli olevate asjade üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamiseiga seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

Nõukogu 25. novembri 2003. aasta direktiivi 2003/109/EÜ pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike staatuse kohta artikli 11 lõike 1 punkti d tuleb Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklit 34 arvestades

tõlgendada nii, et

sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis seavad pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike suhtes sotsiaalkindlustuse, sotsiaalabi või sotsiaalkaitse meetme kohaldamise tingimuseks – mis kehtib ka selle liikmesriigi kodanike suhtes –, et nad oleksid elanud selles liikmesriigis vähemalt kümme aastat, millest kaks viimast aastat katkematult, ning mis näeb ette kriminaalkaristuse riigis elamise tingimuse kohta valeandmete esitamise eest.

Allkirjad